

Rok 1918

rokem osvobození národa československého.

Počátek š. r. 1918 – 19 spadá ještě do doby světové války. Hrůzné děje válečné odehrávají se tou dobou na všech bojištích, ale lze s jistotou očekávat, že blíží se konec této strašné tragédie.

Nevítězí již Německo s Rakouskem-Uherskem a svými spojenci Tureckem a Bulharskem, ale vítězí státy dohodové a s nimi vítězí hrdinné vojsko československé, vítězí náš dlouho utlačovaný národ československý. Svítá mu naděje, že brzy přijde ten dávno očekávaný okamžik, kdy nabude své samostatnosti a neodvislosti, své svobody.

Vojíní české národnosti byli si vědomi toho, že bojující za Rakousko a dynastii Habsburskou, bojují proti své svobodě, proti vlastnímu národu a proto množství uvědomělých našich vojáků opustilo pluky rakousko-uherské a přebíhalo k nepřátelům Rakouska. Z těchto zběhů a zajatců našich vytvořilo se v cizině vojsko československé, které jsouc uznáno od velmocí jako vojsko státu československého, bojovalo po boku vojsk dohodových v Rusku, ve Francii, v Itálii i na Balkáně. Svoji obětavostí a bezpříkladnou zmužilostí dobylo si uznání celého světa a sláva českého jména pronikla i tam, kde dosud o českém národě nevěděli zcela ničeho. V čele organizace těchto vojsk stáli čeští mužové, kteří prchli z Rakouska vědouce, že za hranicemi mohou pro osvobození národa českého s veškerým zdarem pracovat, kdežto v Rakousku nebyli svým životem jisti. Na prvním místě byl to profesor české university v Praze dr. Tomáš G. Masaryk, který hned r. 1914 odjel za hranice, aby u nepřátel Rakouska zvěděl, byla-li by v případě porážky Německa a Rakouska naděje k dosažení samostatnosti české. Dr. Masaryk nemohl se již navrátit zpět, neboť rakouská vláda o jeho činnosti brzy zvěděla. Proto ujal se provedení své myšlenky zcela otevřeně. K němu přidružili se jiní vlastenci, zvláště Dr. Eduard Beneš, profesor obchodní akademie v Praze a Milan Rastislav Štefánik, doktor filosofie a slavný hvězdář.

Nemožno zapomenouti obětavé práce českých lidí v Americe, kteří mají zásluhu o odhalení tajných plánů Němců v Americe a nutno jim vděčiti zato, že Amerika účinně zasáhla do války a přivodila vítězné rozhodnutí.

Dne 6. ledna 1918 v Praze na sjezdu poslanců českých a kulturních pracovníků národa našeho došlo k slavnostnímu projevu, že národ český do posledního muže vytrvá za požadavkem samostatného československého státu a že nasadí vše, aby státní samostatnosti dosáhl. Proti této, tak zvané „tříkrálové proklamaci české“ zle mluvil dne 22. ledna na říšské radě ministerský předseda dr. Seidler.

Ústřední státy Německo a Rakousko-Uhersko domnívaly se, že rozvratem armády ruské nabudou rozhodné převahy na frontě západní a na jihu. A když dne 3. března 1918 podepsán v Brestu Litevském mír s ruskými bolševiky, a dne 5. března mírová smlouva s Rumunskem, bylo to považováno za nejpevnější záruku brzkého vítězství Německa a jeho spojenců nad celým ostatním světem.

Nad naším národem československým stahovaly se temné mraky. Náš národ měl býti poroben. Proto zahraniční ministr Czernín dne 2. dubna vystoupil proti osvobozovacím snahám našim jako velezrádným a zdejší Němci nepokrytě se těšili, jak národ náš bude rdousen.

Ale sny o německé nadvládě byly brzy rozptýleny. Dne 15. července 1918 zahájili Němci novou velikou ofensivu u Remeše a podařilo se jim překročit Marnu. Ale již 20. července marně německá censura potlačovala zprávy o velké porážce, kterou tam německá armáda utrpěla a po níž

následovaly porážky další a vytlačování Němců z francouzského území. Také na balkánském bojišti stávala se situace pro ústřední státy kritickou, až dne 25. září požádalo poražené Bulharsko za příměří. Čtyřspolek se rozpadl. Teď Německo s Rakousko-Uherskem a Tureckem poznaly, že spějí k úplné porážce a proto nabídly 5. října příměří a mír, s kteroužto žádostí obrátily se k prezidentu Spojených Států Amerických W. Wilsonovi.

Dne 15. října byly sděleny podmínky diktující Německu úplnou kapitulaci. V Rakousku nový ministerský předseda Hussarek chtěl zachrániti říši zřízením autonomních národnostních států pod žezlem Habsburků, což prohlásil 17. října. Ale na to vše bylo již pozdě. Ujařmení slovanští národové viděli vhodný okamžik k svému osvobození a na žádná vyjednávání s vídeňskou vládou nepřistoupili. Dne 25. října jmenován byl ministerským předsedou dr. Lamasch, aby provedl mír monarchie Rakousko-Uherské s dohodou.

Leč po zdrcujících porážkách armády rakousko-uherské v Itálii došlo ke kapitulaci a k uzavření příměří za podmínek znamenajících úplný rozvrat monarchie habsburské.

Tak nadešel památný den 28. října 1918., kdy v Praze ujal se veřejné správy Národní výbor, prohlásil se za nejvyšší instanci a zahájil svou činnost jako vláda samostatného a neodvislého státu československého.

K lidu československému vydáno toto prohlášení, které za Národní výbor československý podepsali:

Antonín Švehla

Dr. Fr. Soukup

JUDr. Al. Rašín

Jiří Stříbrný

Dr. Vavro Škrobár

Lide československý!

Tvůj odvčkový sen stal se skutkem! Stát československý vstoupil dnešního dne v řadu samostatných kulturních států světa! Národní výbor, nadaný důvěrou veškerého lidu československého, přejal jako jediný oprávněný a odpovědný činitel do svých rukou správu Tvého státu.

Lide československý, vše, co podnikáš, podnikáš od tohoto okamžiku jako nový, svobodný člen velké rodiny samostatných svobodných národů!

Novými činy v těchto chvílích zahajují se nové a bohdá slavné dějiny Tvoje.

Nezklameš očekávání celého kulturního světa, který se žehnáním na rtech vzpomíná Tvých slavných dějin, jež vyvrcholily nesmrtelnými výkony československých legií na západním bojišti, ve Vlaších a v Sibiři. Celý svět sleduje Tvoje kroky do nového života, Tvůj vstup do země zaslíbené. Zachovej štít čistý, jako jej zachovalo Tvé národní vojsko: Československé legie! Nezapomínej národní kázně! Buď si stále vědom, že jsi občanem nového státu nejen se všemi právy, nýbrž i povinnostmi!

Na počátku velikého díla ukládá Ti Národní výbor ode dneška Tvá vláda, aby Tvé chování a Tvá radost byly důstojny veliké chvíle nynější! Naši osvoboditelé Masaryk a Wilson nesmí býti zklamáni ve svém přesvědčení, že dobyli svobody lidu, který dovede sám sobě vládnouti. Ani jediným rušivým činem nesmějí býti zkaleny nynější veliké okamžiky ani jediný z Vás nesmí se dopustiti ničeho, co by mohlo vrhnouti stín na čisté jméno národa. Každý z Vás musí bezvýhradně šetřiti všeho, co je jinému svato. Svobody osobní i majetku soukromého nesmí býti dotčeno. Podrobte se bezvýhradně rozkazům Národního výboru!

V Praze, dne 28. října 1918.

Rok 1918 zachránil mírumilovný svět před spáry německého militarismu, našemu národu přinesl osvobození ze staleté poroby.

Nesporně největších zásluh o tento převrat získal si profesor dr. Tomáš G. Masaryk, který po prohlášení československé republiky jmenován byl Národním shromážděním prvním prezidentem republiky československé. Stalo se tak při první schůzi Národního shromáždění dne 14. listopadu, ve které právě o polednách, když hlaholily pražské zvony, prohlásil předseda Národního shromáždění dr. Karel Kramář toto:

Všechna pouta, která nás vázala k dynastii habsbursko-lotrinské jsou přervána. Konec jest smlouván z roku 1526 a pragmatické sankce. Dynastie habsbursko-lotrinská ztratila všechna práva na trůn český.

A my svobodně a volně prohlašujeme, že náš stát československý jest svobodnou Československou republikou.

A abychom doplnili všechno to, prosím vás, abyste prvním prezidentem Československé republiky zvolili Tomáše Masaryka.

Po neutuchajícím téměř potlesku a volání slávy oznamuje dr. Kramář:

„Prohlašuji tudíž, že profesor Tomáš G. Masaryk jest jednomyslně zvolen prezidentem Československé republiky.“

Na díle vzkříšení našeho státu nemenších zásluh mají československé legie, které svým hrdinstvím přivedly v úžas celý svět. To byli ti blaničtí rytíři, kteří přišli v pravý čas, aby naši ujařmenou vlast osvobodili a vybojovali jí svobodu. Nehynoucí památka bude těmto hrdinům uchována v národě našem.

V řadách těchto chrabrých hochů jsou z Letošova v ruských zemích bratři Jan a Hynek Posolda č. 4, Jan Posolda č. 14, Mikuláš Jakubčík, Štěpán Dvořan, Hynek Chmelař, Karel Zbořil.

V legiích v Itálii byli Leopold Jeřábek a Josef Pilát.

V měsíci listopadu konaly se v obcích slavnosti, jimiž dána najevo radost v národě našem nad dosažením naší samostatnosti a svobody. V Letošově konala se slavnost ta pod protektorátem obecního zastupitelstva v neděli dne 10. listopadu 1918. Před mlýnem shromáždili se ve 2 hod. odpoledne mladí, staří, snad všichni občané z Letošova. Jinoši v krojích na koních zahájili průvod, za nimi školní mládež, pak děvčata v krojích a občanstvo.

Za zvuku hudby ubíral se průvod do dědiny. Účastníci ozdobeni trojbarevnými slovanskými praporky seřadili se kol improvizované řečnické tribuny, která vkusně zřízena byla na sklepě před domem č. 9. Slavnostní řečník pan dr. Čupr, profesor obchodní akademie v Brně, vedl ve své řeči účastníky Prahou na Bílou Horu. Vysvětlil následky porážky bělohorské, líčil porobu našeho národa za Habsburků, připomněl pronásledování nekatolíků, jak mistr Jirásek líčí v Temnu, dotkl se válečných událostí, persekuce českého národa za války, líčil práci českých vlastenců politiků s profesorem drem Masarykem v čele, promluvil o významu československých legií za hranicemi. Krásná tato řeč zakončena zapěním naší národní hymny: Kde domov můj.

Řídící učitel L. Suchý vzpomenuł zdejších jinochů, kteří puzeni pravou láskou k své vlasti vstoupili v řady legionářů. Vyzval shromážděné, aby složili slib republiky československé, že chtějí vždy pracovat k rozkvětu republiky.

Po prosloveh zasazeny na návsi dvě lípy: lípa Masarykova a lípa Svobody.

Večer odbývala se lidová veselice v hostinci.

Školní kronika Letošov 1918 – 1953

Str. 1 - 10